

Annona Nova IX.

A Kerényi Károly Szakkollégium évkönyve

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kerényi Károly Szakkollégium
Pécs, 2018

Szakmai lektorok:

Bandi Szabolcs, Csibi Norbert, Fedeles Tamás, Jóri Anna,
Kárpáti András, Kisantal Tamás, Antonio Domingo Lilón,
Pete Krisztián, Polyák Petra, Szabó Veronika, Takáts József

A kiadvány a *Nemzeti Tehetség Program* támogatásával jött létre
NTP-SZKOLL – 17-0071

Felelős kiadó:
András Csaba

Szerkesztők:
Fenyő Dániel, Rétfalvi P. Zsófia

Olvasószerkesztők:
Endródi Edina, Nagy Tamás,
P. Simon Attila, Várdai Levente

Borítóterv és tördelés:
Kiss Tibor Noé

Nyomdai előkészítés és kivitelezés:
Virágmandula Kft.

ISSN: 2061-4926

© A szerzők, 2018
© A szerkesztők, 2018

Minden jog fenntartva.

Borítófotó:

David Eccher / Flickr / <https://www.flickr.com/photos/davideccher/9589731219>

Tartalomjegyzék

Szatmári Áron: Előszó	7
Árvai Attila: Quine és Sartre a megismerésről	11
Csapó Gyöngyvér: A Sötét Triád és a mentalizáció kapcsolatának vizsgálata	21
Endrődi Edina: Vélekedések az 1765-ös bélyegtörvényről bostoni patrióta újságokban	35
Flach Richárd: Bevezetés a nem-szuihidális önsértés jelenségébe	49
Horváth Klaudia: Szerelmi kényszervarázslat papiruszon és varázsgemmakon	65
Karácsonyi Krisztina: A komplex és az egyszerű esemény jelentésű magyar deverbális főnevek szintaktikai szerkezete	73
Kocsis Árpád: Fecsegések <i>Coetsee és a depresszió</i>	89
Mogyorósi Renátó: Visegrád – a háború és a béke kongresszusa	99
Nagy Tamás: A társas identitás nyelvi megjelenése magyar nyelvű zenei blogok posztjaiban a többes szám első személyű, kijelentő módú igei személyragokat tekintve	113
Ónya Balázs: A nemlétező enigmák nyomában – Altrichter Ferenc Wittgenstein értelmezésének bírálata	127
Radnai Dániel: Realizmus-képzetek a Mikszáth-recepcióban (1887–1945)	139
Simor Kamilla: A komplex struktúra és a plaszticitás problémája <i>A lé meg a Lolában</i>	153
Sipos Balázs: A Pécsi Orvostudományi Egyetem épületfejlesztési koncepciói 1947 és 1959 között	165
Szántó Ákos: A <i>Népszabadság</i> és a <i>New York Times</i> hidegháborús beszámolóinak összehasonlítása a nicaraguai forradalom 1978 és 1979 közötti eseményeinek példáján keresztül	177
Takács Barbara: Varázsgyűrű a sikerért <i>Egy graeco-egyiptomi mágikus rituálé</i> (PGM XII. 270-350)	191
Boszoki Petra: Laudáció Kiss Andrea Kriszta szövege elé	203
Kiss Andrea Kriszta: Jókai Mór nőábrázolása <i>Milyenek a nők?</i> című novelláskötetében	203
A Kerényi Károly Szakkollégium tagjai a 2016/2017-es és a 2017/2018-as tanévben	216
A Kerényi Károly Szakkollégium mentorai a 2016/2017-es és a 2017/2018-as tanévben	216

Nagy Tamás 1988. október 29-én született Budapesten. Felsőfokú tanulmányait 2007-ben kezdte meg a Dunaiújvárosi Főiskola kommunikáció- és médiatudomány szakán, 2010-ben kiváló eredménnyel végzett újságírás szakirányon. Ez után 2014-ben a Pécsi Tudományegyetemen szerezte meg magyar alapszakos bölcsész, majd 2017-ben okleveles magyartanár és okleveles filozófiatanár diplomáját. Pécsen töltött éveit aktív tudományos tevékenységének (publikációk, előadások, konferenciaszervezések) köszönhetően Intézményi Szakmai, Tudományos Ösztöndíjakban (2014; 2016), Köztársasági Ösztöndíjban (2015), valamint EHÖK Tehetség Ösztöndíjban (2016) részesült. 2016-ban a Kerényi Károly Szakkollégium tagja és operatív ügyekért felelős seniorja volt. 2017 májusában pályázott a The International Society for Metal Music Studies (ISMMS) tagfelvételi felhívására. Első angol nyelvű, nemzetközi publikációja az ISMMS kiadványában fog megjelenni. A nyelvészet iránti érdeklődése mellett ír és zenél.

NAGY TAMÁS

A társas identitás nyelvi megjelenése magyar nyelvű zenei blogok posztjaiban a többes szám első személyű, kijelentő módú igei személyragokat tekintve

Bevezetés

Tanulmányomban a két legaktívabb, hasonló zenei szubkultúrákhoz (rock, metál, punk, jazz, blues) és olvasóközönséghez kötődő, magyar nyelvű, kizárólag zenei témájú blog (a *Lángoló Gitárok* és a *Rockstation*) posztjait vizsgálom meg, amelyek 2016 áprilisában keletkeztek. Összehasonlító kutatásomhoz a funkcionális kognitív pragmatika elméleti hátterét¹ alkalmazom, miszerint a szemantikai jelenségeket pragmatikai perspektívából érdemes megközeleltíteni, hiszen a nyelvi tevékenység minden eleme grammatikai formával kódolt pragmatika. E szemlélet alapján az igei személyragok használata összefügg a szubjektívizáció kisebb mértékével,

1 EVANS, Vyvyan – GREEN, Melanie: *Cognitive Linguistics An Introduction*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2006, 156–174.; LANGACKER, Ronald W.: *Foundations of cognitive grammar, Volume 1., Theoretical Prerequisites*, Stanford University Press, Stanford – California, 1987, 449.; TÁTRAI Szilárd: *Bevezetés a pragmatikába – Funkcionális kognitív megközelítés*, Tintakönyvkiadó, Budapest, 2011.

azaz az objektívizáltabb konstruálási móddal,² amely sokkal inkább pragmatikai, mint (morfo)szemantikai jelenség.

A többes szám első személyű, kijelentő módú igei személyragokat és az azokkal szorosan összefüggő objektívizáltabb konstruálási módot a rock/metal zenei és szakmai beszélőközösség³ társas (szociális) identitásának nyelvi jelölőjeként⁴ értelmezem. Azt feltételezem, hogy a társas identitás nyelvi megjelenésének e módja hasonló arányban lesz jelen az alkorpuszokban, hiszen a megnyilatkozók ugyanannak a diskurzusközösségnek a tagjai, ezért valószínűleg ugyanakkora hangsúlyt fektetnek társas identitásuk nyelvi kifejezésére. Azonban mielőtt rátérek korpuszom bemutatására, valamint kutatásom eredményeinek ismertetésére,

- 2 LANGACKER, Ronald W.: *Foundations of cognitive grammar, Volume 1., Theoretical Prerequisites*, Stanford University Press, Stanford – California, 1987, 128–132.; LANGACKER, Ronald W.: *Cognitive grammar: A basic introduction*, Oxford University Press, New York, 2008, 77, 260–264.; KUGLER Nóra: *A szubjektívizáció jelenségének nyelvészeti értelmezései*, 2013, <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1371/137102.pdf> (letöltés ideje: 2017. 03. 08.); KUGLER Nóra: *Megfigyelés és következtetés a nyelvi tevékenységben*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2015.
- 3 SWALES, John M.: *Genre Analysis, English in academic and research settings*, Cambridge University Press, Cambridge – New York – Port Chester – Melbourne – Sydney, 1993, 23–30.; JÓRI Anita: „Az elektronikus zene szaknyelve és az internet”, in: KISS Zoltán – LADÁNYI Mária – PETYKÓ Márton (szerk.): *A pszicholingvisztikától a beszédtechnológiáig, Tanulmányok az alkalmazott nyelvészet hagyományos és új témaköreiből*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2011, 59–66.; JÓRI Anita: „Hiányolom a szeparált highpass filtert az envelope controller filter device-ből”, in: GECSŐ Tamás – SÁRDI Csilla (szerk.): *Nyelvi funkciók – Stílus és kapcsolat*. Kodolányi János Főiskola, Tinta Könyvkiadó, Székesfehérvár – Budapest, 2011, 139–145.; JÓRI Anita: „A Facebook, a MySpace vagy a Last.fm? Hol attendoljam magam az eseményre?”, in: GECSŐ Tamás – SÁRDI Csilla (szerk.): *Az interkulturális kommunikáció elmélete és gyakorlata*, Kodolányi János Főiskola, Tinta Könyvkiadó, Székesfehérvár – Budapest, 2013, 127–132.; JÓRI Anita: „Kihívások az elektronikus zene szaknyelvében”, in: VESZELSZKI Ágnes – LENGYEL Klára (szerk.): *Tudomány, technolektus, terminológia, A tudományok, szakmák nyelve*, Éghajlat Kiadó, Budapest, 2014, 335–344.; JÓRI Anita: „Metaforikus nyelvi kifejezések vizsgálata a „funkkal szagattott androidtechno” színterén”, in: FOLMEG Márta – JÓRI Anita (szerk.): *Világ és nyelvi szenvedéllyel. Köszöntő kötet Gecső Tamás 60. születésnapjára*, Kodolányi János Főiskola, Tinta Könyvkiadó, Székesfehérvár – Budapest, 2015, 288–296.
- 4 PETYKÓ Márton: *Az internetes troll mint identitás kialakítása politikai blogok diskurzusaiban*, 2013, <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1373/137303.pdf> (letöltés ideje: 2017. 03. 08.); TÁTRAI Szilárd: *Az elbeszélő „én” nyelvi jelöltsége. Kísérlet a perszonális narráció szövegtani megközelítésére*, 2000, <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1242/124208.htm> (letöltés ideje: 2017. 03. 08.)

röviden tárgyalom a társas identitás nyelvi megjelenésének és az objektívizáltabb konstruálási módnak az összefüggéseit.

A társas identitás szociokognitív megközelítése

A rock/metal zenei és szakmai beszélőközösség társas identitásának megközelítéséhez a Petykó⁵ által is használt szociokognitív modellt alkalmazom, mert e modell szerint az identitással kapcsolatos tudás kialakulásában meghatározó szerepe van a nyelvi megismerés reprezentációs eljárásainak: a prototípuselvű kategorizációnak⁶ és a sematizációnak.⁷ A társas identitás kialakítása diszkurzív cselekménysorozat. Az adott identitásra vonatkozó tudás tapasztalati úton kialakuló, prototípuselvű, időszerezettel bíró fogalmi keretként, azaz forгатókönyvként⁸ összegződik az egyén elméjében. E megközelítés – a nyelv szerepének hangsúlyozása mellett – egyben árnyalja Tajfel korai elméletét, amely a személyes identitással szemben határozta meg a társas identitás fogalmát. Turner szelf-kategorizációs elmélete – amely a szelf kognitív struktúrájának részeként határozza meg a szociális identitást – szintén árnyalja Tajfel definícióját,⁹ azonban a lentebb tárgyalt szociokognitív megközelítéshez képest kevésbé hangsúlyozza az identitáskonstruálás nyelvi aspektusait.

A rock/metal zenei és szakmai beszélőközösség társas identitását résztvevői szerepként értelmezem, azaz a különböző diskurzusokban létrejövő, a résztvevők elméjében pedig ezen diskurzu-

5 PETYKÓ Márton: *Az internetes troll mint identitás kialakítása politikai blogok diskurzusában*, 2013, <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1373/137303.pdf> (letöltés ideje: 2017. 03. 08.)

6 BENCZES Réka – KÖVECSES Zoltán: *Kognitív nyelvészet*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010, 28–32.

7 TUGGY, David: „Schematicity”, in: GEERAERTS, Dirk – CUYCKENS, Hubert: *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*, Oxford University Press, New York, 2007, 82–117.

8 BENCZES Réka – KÖVECSES Zoltán: *Kognitív nyelvészet*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010, 52–62.

9 idézi PÓLYA Tibor: *Identitás az elbeszélésben*, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2007, 16–19; vö. TAJFEL, Henri – TURNER, John: *An Integrative Theory of Intergroup Conflict*, 1979, <http://www.ark143.org/wordpress2/wp-content/uploads/2013/05/Tajfel-Turner-1979-An-Integrative-Theory-of-Intergroup-Conflict.pdf> (letöltés ideje: 2017. 03. 08.)

sok mentális feldolgozásának eredményeként rögzülő identitásként.¹⁰ Az identitás kialakítása a diskurzusban olyan dinamikus körfolyamat, amelyben fontos szerepet kap a diskurzusközösség tagjainak az adott identitásra vonatkozó tudása. Ez a körfolyamat öt összetevőből áll: 1) a diskurzus résztvevőinek az identitásra vonatkozó tudása; 2) az identitásra vonatkozó tudás aktiválása; 3) identitásgyakorlatok végrehajtása a diskurzusban; 4) az identitás létrejötte az aktuális diskurzusban; 5) az identitásra vonatkozó tudás módosulása/megerősödése. Petykó¹¹ ábrája (1. ábra) az összetevők közötti viszonyokat szemlélteti:

1. ábra: Az identitás kialakulásának körfolyamata Petykó alapján

A rock/metal zenei és szakmai társas identitás aktuális létrehozásának – amelyet a korpuszomban vizsgálók – forrása a diskurzus résztvevőinek az adott identitásra vonatkozó tudása (1), amelyet a közösség tagjai egymással megosztanak, és amely a közös figyelmi jelenetek részévé válik. Ez a tudás egyszerre egyéni (mivel az egyes résztvevők elméjében létezik), másrészt közösségi alapú és kulturális kötődésű (mivel az egyének olyan kulturálisan beágyazott interakciókban tesznek szert a tudásukra, amelyekben egy közösség tagjaiként vesznek részt, és a közös figyelmi jelenetek részeként osztják meg egymással a tudásukat). A közösség tagjainak az identitásra vonatkozó tudása bár nem azonos, de a korábbi interakciók mennyiségétől és gyakoriságától függően nagy hason-

10 SHARIFIAN, Farzad: *Distributed, emergent cultural cognition, conceptualisation and language*, 2007, <https://pdfs.semanticscholar.org/050d/87fc38ed31eb2afb964039c5e99938f36904.pdf> (letöltés ideje: 2017. 03. 08.)

11 PETYKÓ Márton: *Az internetes troll mint identitás kialakítása politikai blogok diskurzusaiban*, 2013, <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1373/137303.pdf> (letöltés ideje: 2017. 03. 08.)

lóságot mutathat.¹² Az identitásra vonatkozó tudásnak meghatározó szerepe van az identitás kialakításában is, ugyanis a megnyilatkozók végrehajthatnak pozitív identitásgyakorlatokat, amelyek révén jelzik mások számára, hogy egy adott közösség tagjaként vesznek részt az interakcióban, valamint végrehajthatnak negatív identitásgyakorlatokat, amelyek segítségével elhatárolódnak más identitásoktól. A pozitív identitásgyakorlatokat vizsgálom meg a korpuszomban, amelyeket a többes szám első személyű, kijelentő módú igei személyragok – mint pragmatikai jelzések – expliciten jeleznek.

A társas identitás kialakításához azonban nem elegendő a hozzá kapcsolódó tudással rendelkezni, az identitásra vonatkozó tudást aktiválni is kell (2). Az aktiváció két esetben valósul meg: akkor, ha a résztvevő olyan megnyilatkozást hoz létre, amely szándéka szerint aktívan hozzájárul a társas identitás kialakításához, azaz identitásgyakorlatnak is minősül, valamint akkor, ha az egyén egy másik résztvevő megnyilatkozását identitásgyakorlatként értelmezi. Korpuszomban az előbbi típushoz tartozó megnyilatkozásokat vizsgálom, ám jövőbeni kutatásaimat szeretném kiterjeszteni a posztokhoz kapcsolódó kommentekre is, amelyek másodlagos megnyilatkozásokként dialogikussá teszik a társalgást, ezzel lehetőséget adnak az olvasóknak, hogy identitásgyakorlatokként értelmezzék az elsődleges megnyilatkozásokat (posztokat).¹³

A beszélők nyelvi tevékenység révén hajtanak végre identitásgyakorlatokat a diskurzusban (3). A társas identitás a gyakorlatközösség tagjainak aktuális identitásgyakorlatainak eredménye, azaz a diskurzusban létrehozott, ideiglenes és interakcióspecifikus társas szerep. Egyfajta diszkurzív „mi”,¹⁴ amelynek értelmezési tar-

12 vö. SHARIFIAN, Farzad: *Distributed, emergent cultural cognition, conceptualisation and language*, 2008, <https://pdfs.semanticscholar.org/050d/87fc38ed31eb2afb964039c5e99938f36904.pdf> (letöltés ideje: 2017. 03. 08.); BUCHOLTZ, Mary: „Why be normal?” *Language and identity practices in a community of nerd girls*, 1999, http://www.linguistics.ucsb.edu/faculty/bucholtz/sites/secure.lsit.ucsb.edu/ling.d7_b/files/sitefiles/research/publications/Bucholtz1999-LinS.pdf (letöltés ideje: 2017. 03. 08.) 211–212. BUCHOLTZ, Mary – HALL, Kira: *Language and identity*, 2004, http://www.colorado.edu/linguistics/faculty/kira_hall/articles/B&H2004b.pdf (letöltés ideje: 2017. 03. 08.) 370–378.

13 PÉTYKÓ Márton: *A blog műfaji jellemzőinek korpuszalapú vizsgálata*, 2012, <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1361/136104.pdf> (letöltés ideje: 2016. 03.21.)

14 HUSZÁR Ágnes: „Barátnők közt: a női lapok manipulációs stratégiái”, in: HUSZÁR Ágnes: *A nő terei*, L'Harmattan Kiadó – Könyvpont Kiadó, Budapest,

tománya a gyakorlatközösség aktuális diskurzusa. A társas identitás létrehozása a dinamikus jelentésképzés egyik esete, amely a kontextus megteremtésének a résztvevői szerepek kialakítását érintő része.¹⁵ Jelen tanulmányomban az exkluzív többes szám¹⁶ igei személyragjaira fókuszálok, ugyanis a kontextus – megnyilatkozások közvetettsége, a kommunikációs folyamat nyilvánossága, valamint a „trollkodás” jelensége – miatt az exkluzív–inkluzív dichotómia jelen esetben érvényét veszti. Korpuszom esetében célszerűbbnek érzem „exkluzívabb” többes számról – azaz a megnyilatkozók és a rock/metal zenei és szakmai beszélőközösség közötti kapcsolatról – beszélni a társas identitás kapcsán. Az inkluzív többes szám vizsgálatához legalább a posztokhoz kapcsolódó kommentek bevonására lenne szükség. A terjedelmi korlátok miatt azonban jelenleg erre nem keríthetek sort.

A társas identitás akkor jön létre az aktuális diskurzusban (4), ha a diskurzus egyik résztvevőjének implicit vagy explicit célja, hogy más résztvevők őt aktuálisan egy bizonyos identitású személyként azonosítsák. Feltétel továbbá, hogy a megnyilatkozó olyan pozitív identitásgyakorlatokat hajtson végre, amelyeket a befogadók is pozitív identitásgyakorlatokként értelmeznek. Egy identitás létrejöttének legnyilvánvalóbb jele és eredménye az identitás megnevezése vagy az arra való utalás. Habár írásomban a társas identitás nyelvi megjelenésének implicittebb, deiktikusabb formáit vizsgálom, néhány példát kiemelek a korpuszomból, amelyekben a vizsgált rock/metal zenei és szakmai beszélőközösség társas identitása expliciten megjelenik:

- (1) Az egyszeri *rock*ernek nagy öröm, hogy kedvenc zenészt egy mozifilmben látja feltűnni pár mondat erejéig. [...] Emlekezetes vagy éppen feledésbe merült *rockers*szereplők következnek mozifilmekből (*Rockstation*)
- (2) NAPALM DEATH ÉS ENSLAVED IS LESZ A ROCKMA-

2011, 124–129.; DÁNIEL Ágnes: *Én vagyok én, te vagy te, de ki az a „mi”?*, 1979, http://real-j.mtak.hu/6060/1/MagyarNyelvor_1979.pdf JOBST Ágnes 2007. *A mi mint a hatalom és a szolidaritás névmása*. <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1311/131103.pdf>

15 TÁTRAI Szilárd: *A kontextus fogalmáról*, 2004, <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1284/128410.pdf> (letöltés ideje: 2017. 03. 08.)

16 KUGLER Nóra – LACZKÓ Krisztina: „A névmások”, in: KESZLER Borbála (szerk.): *Magyar grammatika*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003, 152–169, 159.

RATONON. Meg UK Subs, meg Shining (SWE), meg Rumjacks. [...] Ezek után melyik *rocker* panaszkodik? Már csak egy jó napi beosztás kell, és teljes lesz az öröm. (*Lángoló Gitárok*)

- (3) *Metálosoknak* fontos infó még, hogy az Iron Maiden pénteken lesz, előttük a Tankcsapda fog fellépni. (*Lángoló Gitárok*)
- (4) Mit nem adnátok azért *rockerek*, ha a világhíres popelőadónak is lenne valami jófajta *metálos* pólójuk, ugye? (*Rockstation*)

A pozitív és negatív identitásgyakorlatok hatására módosulhat vagy megerősödhet a résztvevőknek az adott identitásra vonatkozó tudása (5). Ez a tudás akkor módosul, ha a résztvevő olyan identitásgyakorlatokkal találkozik az aktuális diskurzusban, amelyeket korábban nem ismert. A társas identitással kapcsolatos tudás megerősödik, ha a befogadó már korábban ismert identitásgyakorlatokat dolgoz fel, mivel ekkor növekszik azok mentális begyakorlottsága. Tanulmányomban a társas identitás egyik *legbegyakorlottabb* nyelvi megjelenését, a többes szám első személyű igei személyragokat vizsgálom a korpuszomban, amelyek révén a megnyilatkozások a rock/metal zenei és szakmai beszélőközösséghez horgonyozódnak le. Az identitásgyakorlat e típusa tehát a társas identitás megerősödéséhez vezet.

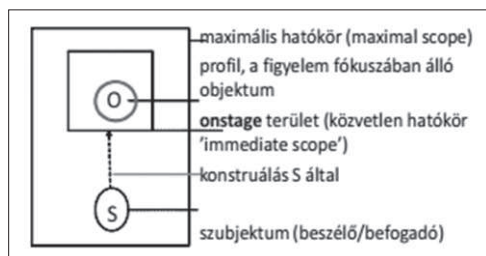
A résztvevők identitásra vonatkozó tudása (1) nemcsak forrása, hanem egyben eredménye is az identitás aktuális megvalósulásának, így dinamikus és kölcsönös viszony alakul ki köztük. Az öt összetevőből pedig létrejön a fenti ábrán (1. ábra) látható körfolyamat.

Minél explicitebb a társas identitás nyelvi megvalósulása, a megnyilatkozók annál inkább objektivizálják identitásukat. A nyelv interszubjektív megismerő és interperszonális kapcsolat-teremtő funkcióinak köszönhetően egyfajta személydeixis révén „színre viszik” azt.

A társas identitás nyelvi megjelenésének összefüggése az objektivizáltabb konstruálási móddal

Egy dolog vagy egy esemény nyelvi kifejezésekkel történő megfigyelhetővé tétele a diskurzusban mindig fogalmi és nyelvi konstruálás eredménye. Mivel a nyelv perspektivikus természete-

tű, a tapasztalat többféleképpen megkonstruálható. A nyelvi kifejezések „olyan szociális konvenciók, amelyekkel másokat arra készítetünk, hogy egy tapasztalati helyzetet egy meghatározott perspektívából szemléljenek.”¹⁷ Kugler¹⁸ ábrája (2. ábra) segíthet megérteni a szubjektum és az objektum aszimmetrikus viszonyát, valamint a különbséget a szubjektíváltabb és az objektíváltabb konstruálási módok között:

2. ábra: Szubjektum és objektum aszimmetrikus viszonya Kugler alapján

Egy tagmondatban mint nyelvileg reprezentált elemi jelenetben valami (dolog, viszony, esemény) a színen (onstage) van. Amíg a beszédpartnerek figyelme erre irányul, addig a diskurzuszvilág más tényezői az alap részeként feldolgozódnak, a háttérben (offstage) maradva. Egy dolog vagy egy esemény objektíven konstruálódik meg a konceptualizáló szubjektum (S 'subject' / 'conceptualizer') kiindulópontjából akkor, ha azt a figyelem fókuszában álló objektumként (O 'object') a nyelvi tevékenységben a konceptualizáló megfigyelhetővé teszi (a partner és a maga számára), azaz „színen viszi” azt. Ezzel szemben egy dolog vagy egy esemény szubjektíven konstruálódik meg, ha nincs a színen, hanem a diskurzuszvilág ('maximal scope = a teljes hatókör', vagy másként: a közös figyelmi jelenet) részeként implicit marad, vagyis ha a megnyilatkozó nem reflektál önmagára diskurzusszubjektumként, illetve a tudatosság szubjektumaként.

Korpuszom bemutatása után rátérek arra, hogy az objektívebb konstruálási mód, azaz a rock/metal zenei és szakmai beszélő-

17 TOMASELLO, Michael: *Gondolkodás és kultúra*, Osiris Kiadó, Budapest, 2002 127.

18 KUGLER Nóra: *Megfigyelés és következtetés a nyelvi tevékenységben*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2015, 20.

közösség társas identitásának „színre vitele” mennyire jellemző az alkorpuszaimban a többes szám első személyű, kijelentő módú igei személyragok használatára.

A vizsgált korpusz bemutatása

Az összesen 343 szövegpéldányt tartalmazó, 100 746 szövegszó terjedelmű korpuszom összeállításához és vizsgálatához két programot használtam: a *Microsoft Word* szövegszerkesztőt és a *Simple Concordance Program* konkordanciaelemzőt. A konkordanciaelemző kisebb hibái miatt (pl. az *ő* és az *ú* karakterek fel nem ismerése), valamint a lehető legpontosabb adatok megállapítása végett a posztokat először egyenként Word-fájlokba mentettem. Így állapítottam meg hosszúságukat. Ez után a *Lángoló Gitárok* és a *Rockstation* posztjait külön szövegfájlokban egyesítettem. Így megkaptam az összehasonlítandó két alkorpuszomat, amelyek 1/3–2/3 arányban osztják fel a teljes korpuszt. A *Microsoft Word* által létrehozott szövegfájlokat egyszerű szöveg-fájlokká (txt) alakítottam, amelyekből a *Simple Concordance Program* segítségével nyertem ki a releváns adatokat.¹⁹ Ezen adatok felhasználásával a többes szám első személyű alanyi és tárgyias igei személyragok arányait hasonlítottam össze, a múlt, a jelen és jövő idejű alakokat tekintve. A konkordanciaelemző segítségével kinyert adatokat manuálisan is elemeztem, pontosítottam.

A korpusz 343 posztja közül 111 poszt a *Lángoló Gitárokról*, 232 poszt pedig a *Rockstationról* származik. Előbbiek a korpusz szövegpéldányainak 32,36%-át, utóbbiak pedig 67,64%-át jelentik. A *Lángoló Gitárok* posztjai a 100 746 szövegszóból 33590 szövegszót, a *Rockstation* posztjai pedig 67156 szövegszót tesznek ki. Előbbiek a korpusz szövegszavainak 33,34%-át, utóbbiak pedig 66,66%-át jelentik. A hasonló tematika, célközönség és struktúra mellett a posztok átlagos hosszúságát tekintve sem tapasztalható lényeges eltérés az alkorpuszok között: a *Lángoló Gitárok* posztjainak átlagos hosszúsága 302 szövegszó, a *Rockstation* posztjaié pedig 289 szövegszó. (A posztok átlagos hosszúságát úgy számoltam ki, hogy

¹⁹ A program részleteiről bővebben lásd SZIRMAI MÓNika: *Bevezetés a korpusznyelvészetbe – A korpusznyelvészet alkalmazása az anyanyelv és az idegen nyelv tanulásában és tanításában*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2005.

az alkorpuszok szövegszámát elosztottam az alkorpuszok szövegpéldányszámával.)

Habár a posztok átlagos hosszúsága hasonló, azonban eltérések tapasztalhatóak a hírek, a tudósítások, az interjúk és a kritikák szövegpéldányszámbeli és szövegszövegbeli arányait tekintve is. Mindkét blogon a hír műfaja dominál. A *Lángoló Gitárok* 111 posztja közül 99 poszt tekinthető hírnek – ami a szövegpéldányok 89,15%-át jelenti –, a *Rockstation* 232 posztjából 185 poszt – a szövegpéldányok 79,74%-a – sorolható a hír kategóriájába. A tudósítások és az interjúk sokkal kevesebb példányszámban szerepelnek mindkét alkorpuszban. A *Lángoló Gitárok* 111 posztja közül 6 poszt tudósítás (0,05%), 6 poszt interjú (0,05%), a *Rockstation* 232 posztja közül 9 tudósítás (0,03%), 16 interjú (0,06%). Hosszabb kritikák csak a *Rockstation* posztjai között találhatók, szám szerint: 22 poszt (0,09%).

A műfaji eloszlásbeli különbség a szövegszavak számát tekintve még markánsabban jelentkezik az alkorpuszok között. A hírek a *Lángoló Gitárok* 33590 szövegszavas alkorpuszának 69,61%-át teszik ki (23382 szövegszó), viszont a *Rockstation* 67156 szövegszavas alkorpuszának csak 44,42%-át (29837 szövegszó). A *Lángoló Gitárok* posztjainak 7%-a (2441 szövegszó) tudósítás, viszont a *Rockstation* posztjainak 16,19%-a (10874 szövegszó). Az interjúk a *Lángoló Gitárok* posztjainak 23,12%-át (7767 szövegszó), a *Rockstation* posztjainak pedig 18,80%-át (12682 szövegszó) teszik ki. A *Rockstation* posztjaiban a kritikák 20,49%-ban (13763 szövegszó) vannak jelen.

A posztok műfaji vizsgálata rámutatott arra, hogy a kritika mint szubjektív, véleményközlő és véleményformáló műfaj csak a *Rockstation* posztjaiban jelenik meg. A kritikák prototipikusan a megnyilatkozó és a szerkesztőség/közösség(!) véleményét tükrözik, a legtöbb esetben az objektívebb konstruálási módot alkalmazva, ezért megdőlni látszik az a feltételezésem, miszerint a társas identitás nyelvi megjelenése ugyanolyan mértékű lesz az alkorpuszokban. A kritika és az objektívizáltabb konstruálási mód összefüggésére kiemeltem két példát a *Rockstation* alkorpuszból:

- (5) A tavaly megjelent *Pylon* című Killing Joke lemezről *mi* is részletesen *beszámoltunk* és az év végi tízes listákban - mind nálunk, mind másoknál - is több helyen feltűnt, mint az év egyik kedvence.

- (6) Összességében viszont egy finoman szólva is nagyon jó korongot *kaptunk* a Leander Kills bemutatkozó albumának képében, melyben egy felfrissített, aktuálisabb, emellett összeszedettebb produkciót találunk, mint a Rising volt annak idején.

A vizsgálat eredményei

Ahogy fentebb már írtam, a szubjektívizáció, pontosabban az objektívizáltabb konstruálási mód mértékének vizsgálatakor a többes szám első személyű igék alanyi és tárgyas személyragjainak arányait hasonlítottam össze e két hasonló tematikájú blog azonos időintervallumban keletkezett posztjaiban, a kijelentő módú múlt, a jelen és jövő idejű alakokat tekintve.

- (7) Már többször *adtunk* hírt arról, hogy az államok egyik listákat vezető hardcore / metál óriása, az az a Hatebreed új albumon dolgozik, ami május 13-án fog megjelenni *The Concrete Confessional* címmel. (*Rockstation*)
- (8) Legutóbb akkor *foglalkoztunk* ezzel a számmal, mikor kijött hozzá egy szöveges videó. (*Lángoló Gitárok*)

A kijelentő módú, múlt idejű alanyi személyragok *-(t)tunk*; *-(t)tiünk* a *Lángoló Gitárok* posztjaiban összesen 147-szer *-(t)tunk*: 91; *-(t)tiünk*: 56), a *Rockstation* posztjaiban összesen 210-szer *-(t)tunk*: 133; *-(t)tiünk*: 77) fordulnak elő, a (7) és (8) példákhoz hasonló esetekben. A teljes korpuszban 357-szer előfordul *-(t)tunk* és *-(t)tiünk* személyragok relatív gyakorisága²⁰ nagyon hasonló az alkorpuszokban (*Lángoló Gitárok*: 147/33590; *Rockstation*: 210/67156).

- (9) Egyelőre nem *tudunk* más ilyen akcióról, így a bécsi dátummal kapcsolatban sincsenek információink. (*Lángoló Gitárok*)
- (10) Nem valószínű, hogy mellé *lövünk*, ha azt mondjuk, hogy a D.O.A. minden idők legfontosabb kanadai punk bandája.

20 VÁRADI Tamás – HÉJA Enikő: „Szaknyelv és korpusznyelvészet”, in: Dobos Csilla (szerk.): *Szaknyelvi kommunikáció*, Miskolci Egyetem – Tinta Könyvkiadó, Miskolc – Budapest, 2010, 107–124.

A kijelentő módú, jelen idejű alanyi személyragok (-unk; -ünk) a *Lángoló Gitárok* posztjaiban összesen 115-ször (-unk: 73; -ünk: 42), a *Rockstation* posztjaiban összesen 193-szor (-unk: 119; -ünk: 74) fordulnak elő, a (9) és (10) példákhoz hasonló esetekben. A teljes korpuszban 308-szor előforduló -unk és -ünk személyragok relatív gyakorisága alig mutat eltérést (*Lángoló Gitárok*: 115/33590; *Rockstation*: 193/67156).

- (11) Sokunknál kiverte a biztosítékot, illetve nem értettük a twerkelő csajokat a *Motherload* klipjében, de ettől függetlenül a dalt imádjuk! (*Rockstation*)
- (12) A zenekar többféle formációban is létezik, a közelmúltban láthattuk tőlük a Hendrix című klipsikerszámuk meglepően erős rockos interpretációját a Balcony Tv-ben, amit zenész haverokkal adtak elő. (*Lángoló Gitárok*)

Az alanyi személyragok után a múlt és jelen idejű, tárgyas személyragokat vizsgáltam meg az alkorpuszokban. A kijelentő módú, múlt idejű tárgyas személyragok -(t)tuk; -(t)tük a *Lángoló Gitárok* posztjaiban összesen 80-szor -(t)tuk: 52; -(t)tük: 28), a *Rockstation* posztjaiban összesen 105-ször (-tuk: 71; -tük: 34) fordulnak elő, a (11) és (12) példákhoz hasonló esetekben. A teljes korpuszban 185-ször előforduló -(t)tuk és -(t)tük személyragok relatív gyakorisága kismértékű (körülbelül 10%-os) eltérést mutat a *Lángoló Gitárok* alkorpusz javára (*Lángoló Gitárok*: 80/33590; *Rockstation*: 105/67156).

- (13) Lényegében folyamatában látjuk egy lemez véglegesítését vagy végtelenítését. (*Lángoló Gitárok*)
- (14) Ahogy látható, a dobfelvételek már el is kezdődtek, reméljük, a végeredmény még idén napvilágot fog látni. Várjuk szeretettel! (*Rockstation*)

A kijelentő módú, jelen idejű tárgyas személyragok (-juk; -jük) a *Lángoló Gitárok* posztjaiban összesen 93-szor (-juk: 66; -jük: 27), a *Rockstation* posztjaiban összesen 184-szer (-juk: 143; -jük: 41) fordulnak elő, a (13) és (14) példákhoz hasonló esetekben. A teljes korpuszban 277-szer előforduló -juk és -jük személyragok relatív gyakorisága szinte megegyezik az alkorpuszokban (*Lángoló Gitárok*: 93/33590; *Rockstation*: 184/67156).

- (15) Jó hír: a magyar undergroundon továbbra sem fog múlni a 2016-os év, biztosra veszem, hogy nem *fogunk* faintos kiadványok nélkül maradni idén sem. (*Rockstation*)
- (16) A zene mellett IN LAK'ECH különösen nagy hangsúlyt fektet a szövegekre, dalaiban egy sor üresjárat sincsen, nem is lehet, ezt a saját bőrünkön (fülünkön) *fogjuk* tapasztalni már az első másodpercekben. (*Rockstation*)

A jövő időt tekintve a *fog* segédigén megjelenő, kijelentő módú alanyi személyragok (*fogunk*), valamint tárgyas személyragok (*fogjuk*) arányaiban sem tapasztalható jelentős különbség a két alkorpusz között, előfordulásuk nem is jelentős. Előbbi a *Lángoló Gitárok* posztjaiban 2-szer, a *Rockstation* posztjaiban 9-szer figyelhető meg, utóbbi szintén 2-szer (*Lángoló Gitárok*), valamint 3-szor (*Rockstation*) fordul elő, a (15) és (16) példákhoz hasonló esetekben.

Jelen kutatás eredményei azt mutatják, hogy a többszám első személyű, kijelentő módú igei személyragok összesen 1143 esetben fordulnak elő a vizsgált posztokban. E személyragok relatív gyakoriságában alig tapasztalható eltérés az alkorpuszokat tekintve (*Lángoló Gitárok*: 439/33590; *Rockstation*: 704/67156). Így beigazolódott az a feltételezésem, miszerint a két blog megnyilatkozási hasonló mértékben „viszik színre” a társas identitásukat a pragmatikai jelzéseként értelmezhető igei személyragok révén.

Összegzés és kitekintés

A magyar szakirodalomban a szubjektívizáció, illetve az objektívizáltabb konstruálási mód nyelvi megjelenése eddig feltérképezetlen terület volt a blogok esetében. A többes szám első személyű, alanyi és tárgyas igei személyragok vizsgálata azt mutatja, hogy a társas identitás nyelvi megjelenésével összefüggő objektívizáltabb konstruálási mód e formáját tekintve markáns különbség nem tapasztalható az alkorpuszok között.

Azonban fontosnak tartom megjegyezni, hogy a társas identitás nyelvi megjelenésének feltárása további, pontosabb és részletesebb elemzéseket igényel, ugyanis a relatív gyakoriság vizsgálatával nem lehet feltárni a szövegek konceptuális és makrostrukturális összefüggéseit. Ehhez azonban elengedhetetlen a korpuszom antológiája, amelyet a jövőben szeretnék elvégezni.

Fontosnak tartom továbbá, hogy az identitásgyakorlatok több formában is megvalósulhatnak, az egyes identitásgyakorlatok típusai pedig nem egyenrangúak. Azok az identitásgyakorlatok, amelyekkel az egyén gyakrabban találkozott, mentálisan jobban begyakorlottak és az aktiváció során könnyebben hozzáférhetőek, a kevésbé begyakorlottak és nehezebben hozzáférhetőek pedig azok, amelyekkel ritkábban került kapcsolatba. Jövőbeni tanulmányaimban az identitásgyakorlatok más, kevésbé begyakorlott eseteit is vizsgálni fogom, főként a társadalmi nemhez tartozó identitás és a fogalmi metonímiák összefüggéseire fókuszálva a rock/metal zenekarokat tekintve. Ehhez szorosan kapcsolódik, hogy az egyén az aktuális diskurzusban nem fér hozzá mentálisan az adott identitással kapcsolatos teljes tudásához, valamint az éppen aktivált tudáselemek aktiváltsági szintje is eltérő lehet. Továbbá az egyén identitással kapcsolatos figyelmi kerete folyamatosan változik a diskurzusok során. A rock/metal zenei és szakmai identitáshoz kapcsolódó változó tudás feltárása szerepel jövőbeni céljaim között.